

Book-слем як засіб зацікавлення читача

Book (англ.) – книга. Слем (англ. slam) – «грюкати», «ляскати», «ударяти», «критикувати».

Поняття слему як поетично показового змагання, котре оцінюють глядачі-судді, з'явилося у XX сторіччі, на межі сімдесятих-вісімдесятих років. Poetry Slam – це своєрідний літературний перфоменс.

«Батьком» і протектором слему вважається Марк Сміт – поет, а по сумісництву ще й інженер, який влаштував у листопаді 1984 року перший поетичний слем-турнір у Чикаго.

Сміт замислився над збалансованим поєднанням поезії й артистичного виконання, і намагався перенести акцент на взаємини між поетом і глядачем, де глядач мав стати частиною перфоменсу – суддею.

Він же встановив і основні принципи слему: учасники не просто виступають із читанням віршів, а ще й змагаються між собою в артистичності читання та поетичності власних творінь. При цьому кожен виступ слемера жорстко обмежений регламентом і зрештою оцінюється журі, вибраним випадковим чином із публіки. Правила слему часто змінюються від турніру до турніру, але неодмінно спираються на перелічені принципи.

До кінця 80-х років слем-рух захопив усю Америку, а вже 1990 року в Сан-Франциско відбувається перший «National Slam». Згодом рух поширюється на Європу, далі – на решту світу. Отже, слем-турнір є поєднанням мистецтва та спорту. Головна суть не в тому, що написано, а в тому, як це представлено на сцені. Поезія, проза, незрозуміло що – жанр для слему не має значення. Важливим моментом є те, що представлення творів – це змагання, в якому визначаються переможці. Учасники, слемери, по черзі виходять на сцену і зачитують свої шедеври, головне – зробити це артистично.

Це свого роду театр одного актора, п'єса трихвилинної дії. Важливим є все: міміка, жести, інтонація, ритм, крик, шепіт...

Справжнім ядром цього явища є його візуальність: слем слід неодмінно і дивитися, і слухати.

Літературний Слем має свої правила. Основні три:

- 1) зачитуватися повинні лише власні твори;
- 2) заборонено використовувати будь-які допоміжні засоби: на сцені лише автор, мікрофон, та папір з текстом (якщо необхідно);
- 3) обмеження часу – 3-6 хвилин.

Публіка, яка є одночасно і журі, визначає в результаті переможця оплесками або вибором 5-ти бажаючих з глядацького залу, які ставлять оцінки. У будь-якому випадку, запорука успіху – сподобатися публіці!

Український Слем. Через два десятки років таким явищем, як слем, зацікавилася й українська спільнота. На наших теренах він з'явився в середині 2000-х. Своєрідною першою ластівкою слему можна вважати систему поетичних змагань «Молоде вино», яка впроваджувалася Мистецькою Асоціацією «500» в різних містах України з середини 90-х і актуальна й досі. Суть цієї системи полягала в організації локальних поетичних турнірів (в обласних центрах та найбільших університетах), переможці яких сходилися на заключному всеукраїнському змаганні, демонструючи не лише якість власних віршів, але й артистизм у їх прочитанні. Скоріше, найвірогіднішою є позиція, за якою перші слем-баттли в Україні відбулися навесні 2006 року.

Слем-турнір проводиться у три тури (загальний, півфінал, фінал); кількість охочих у слемуванні першого туру не обмежена, у півфіналі їх, як правило, залишається четверо, у фіналі – двоє. Кожен слемер близько трьох хвилин читає тільки свою поезію, за перебір часу накладається штраф (знімають два бали), як годиться, процес корегує модератор. Право голосу

мають і прості слухачі: п'ять табличок із балами від 1 до 5 роздають охочим, які в другому турі передають «право голосу» далі. Окремо оцінюють зміст прочитаної поезії й артистизм виконання. На відміну від американських слемістів, українським дозволяють користуватися реквізитом.

Book-слем: методика проведення

Book-слем, на думку авторів проекту Запорізької обласної бібліотеки для юнацтва у теоретичному аспекті, – це представлення книги у формі змагання з урахуванням аспектів літературознавства, педагогіки, психології та соціології. Чому беруться до уваги суміжні науки? Бо у процесі підготовки до проекту варто враховувати вік, соціокультурний розвиток та основи етичної поведінки читачів, адже від цього залежить, чи сприйме аудиторія ту чи іншу вибірку книг. Але найголовніше – як подати матеріал, оскільки в сучасному світі мало просто представити книгу читачеві – треба вміти нею зацікавити.

Отже, головним завданням проекту є виведення книги «на циркову арену» задля розвитку мислення молоді.

Кожен проект має обґрунтоване коло проблемних запитань. Щодо проекту «Book-слем», відповіді мають знайти самі бібліотекарі:

- Як швидко розбираються книги на виставках?
- Як розкрити читачеві зміст книжки за обмежений час?
- Чому молодь неактивно долучається до оцінки художньої літератури?

Виходячи з кола проблемних запитань, визначаються головні завдання проекту, у яких необхідно:

- сформувати цікаву книжкову десятку (це може бути і сімка, і трійка найцікавіших книжок – на що вистачить фантазії та книжкового фонду);
- вибрати критерії оцінки книжок (їх може бути від 3 до 5 – далі буде дуже незручно працювати, та й читачі втомляться);

- надати читачам час для обговорення кожної представленої книжки (на це варто витратити до хвилини, адже потім увага аудиторії просто розсіється);
- виставити оцінки (за шкалою від 1-го до 5-ти), як результати обговорення книги за визначеними критеріями;
- створити власний читацький рейтинг (це заключний етап проекту – отримати за балами читацький рейтинг з представлених книг саме для тієї аудиторії, яка взяла участь у проекті).

Отже, book-слем – це змагання книжок за читацький рейтинг:

- книжкова добірка,
- 3 хвилини на представлення однієї книжки,
- 3 критерії оцінки,
- шкала оцінок від 1 до 5.

«Книжковий book-слем» по-запорізьки,
або Зауваги авторів проекту

За нашими підрахунками десятка книжок – хороший варіант за часом і якістю сприймання доповідачів (слемерів), але як показала практика, то сімка – найоптимальніший можливий розрахунок для великої аудиторії. «7-мка найновіших книг «Zp_ОБЮ» – так називався Book-слем Запорізької обласної бібліотеки для юнацтва, проведений в рамках анти-кафе «Бібліо-Ne-формат».

Ми взяли до уваги сучасну літературу, адже юнацтво і в школі зможе почитати класику, а до сучасного їх треба привчити і показати грані пошуку якісної сучасної літератури, як української, так і зарубіжної.

▪ Критерії оцінювання книжок у проекті розробили самостійно.

1. Оформлення. Важливо як дизайнери та письменник бачать свою книгу у друкованому варіанті, бо першим при виборі нової книги спрацьовує візуальне бажання потримати книгу у руках, побачити її обкладинку, шрифт, колір тексту, чи зручно буде його читати.

2. Тема та актуальність. Цей критерій, напевно, зустрічатиметься стільки, скільки живе книга, тому кожному поколінню цікаво щось своє, окрім вічних тем кохання, щастя та ін.

3. Оцінка доповідачу (слемеру), який доклав зусиль, щоб підготувати виступ, з нелегким завданням – зацікавити книгою. Тут все залежить від особистості слемера. Якщо за допомогою ораторських навичок він покаже, що йому до вподоби книга, то аудиторія повірить і виставить гарні оцінки, а від цього залежить рейтинг і бажання взяти ту чи іншу книгу додому.

- Для оцінювання вибрали систему від 1-го до 5-ти (як колись у школі). Так читачам легше орієнтуватись і Ви не заплутаєтесь у підрахунках.
- Слемери мали 3 хвилини на представлення книги.
- За часом неодмінно має хтось стежити, щоб Ваш проект, спрямований на мінімалізацію витрат у силах і часі для користувачів, не переріс у набридливий процес. Тож оберіть собі серед аудиторії секунданта.
- На обговорення книжок читачам дали півхвилини, бо цього достатньо, адже розуміння аудиторії вже сформувалось ще під час того, як доповідач виступав перед ними.
- Під час проведення Book-слемеру знадобиться фліпчарт (або ватман), на якому ведучий фіксує авторів та назви книг, критерії оцінювання та самі оцінки.

Читацький рейтинг багато в чому залежатиме від оратора, наскільки йому вдалося зацікавити аудиторію. Не бійтесь залучати до проекту юнацтво, адже тоді у них з'явиться азарт до того, аби представити книгу якомога краще – вони ж будуть «на арені».

Головне, що Ви маєте для себе почерпнути – так це те, що все у цьому проекті підлягає зміні – від кількості книжок до шкали оцінювання. Усе можливо налаштувати під ту аудиторію, на яку Ви розраховуєте.

Використані джерела інформації:

1. Book-слем як новий формат зацікавлення книгою [Текст] : методична порада / уклад. : Г. Б. Дворна, В. В. Писанець ; Запорізька обл. б-ка для юнацтва. – Запоріжжя, 2014. – 12 с.
2. Богдан Коробчук: «Український слем: епатажне дитя високої поезії» [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <http://litakcent.com/2011/01/11/ukrajinskyj-slem-epatazhne-dytja-vysokoji-poeziji/>. – Мова : укр. – Перевірено : 2.06.2014.
3. Мельник, Марта. Літературний Слем – альтернатива/частина літератури? (Потрібне підкреслити) / М. Мельник [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <http://newformaty.com.ua/?p=296>. - Мова : укр. – Перевірено : 2.06.2014.
4. Наріжна, Вікторія. Народження українського слему : купатися чи не купатись? / В. Наріжна [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <http://archive.today/fJDd5#selection-333.0-339.59>. - Мова : укр. – Перевірено : 2.06.2014.
5. Поети в боксерських рукавичках : що таке «слем» [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <http://www.chasipodii.net/article/5874/?vsid=040067543ce11ae55eb2b2b33fa4b7d8>. - Мова : укр. – Перевірено : 2.06.2014.